

Mikko Nyyssölä

VUOSILOMALAKI

Alma Talent
Helsinki 2020

Tilaa Vuosilomalaki Alma Talent Shopista: shop.almatalent.fi

6., uudistettu painos

Copyright © 2020 Alma Talent Oy ja tekijä
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus

ISBN 978-952-14-4163-9

ISBN 978-952-14-4164-6 (verkkokirja)

Kannen sarja-asu: Heikki Sallinen

Taitto: Marja-Leena Saari

Paino: BALTO print, 2020 Liettua

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almatalent.fi

ESIPUHE 6. UUDISTETTUUN PAINOKSEEN

Vuosilomalaki on ollut koko voimassaoloaikansa monien muutosten kohteena. Vuonna 2019 lakiin lisättiin työntekijän oikeus lisävapaa-päiviin tilanteissa, joissa lomaa ei kerry EU-direktiivin edellyttämää neljää viikkoa. Sairauden ja vuosiloman yhteensovitussäännöksiä on puolestaan muutettu kahteen otteeseen muutaman vuoden sisällä, viimeksi vuonna 2016.

Teoksessa on otettu huomioon vuosilomalain ja muun siihen liittyvän lainsäädännön muutokset. Lisäksi teoksessa on esitelty kattavasti vuosilomalakia koskeva oikeuskäytäntö, jota on kertynyt runsaasti teoksen edellisen painoksen jälkeen.

Teos on jälleen saatettu julkaisukuntoon Almamedian julkaisupäällikkö Heidi Antinkarin ammattitaitoisella myötävaikutuksella, mistä Heidille lämpimät kiitokset.

Helsingissä 1. päivänä joulukuuta 2020

Mikko Nyssölä

ESIPUHE

Vuosilomalaki on keskeisimpiä työelämän lakeja. Se koskee jokaista työnantajaa ja työntekijää. Vuosilomapalkka ja siihen liittyvä lomarahaa ovat merkittävä osa palkkausta sekä työntekijän että työnantajan kannalta. Vuosiloman antamisessa on puolestaan pyrittävä ottamaan huomioon niin työnantajan kuin työntekijänkin tarpeet.

Kirja on kattava esitys vuosilomalaista. Laki monine sääntöineen on mutkikas, mutta teos on pyritty kirjoittamaan niin, että se täyttää käyttäjän tarpeet mahdollisimman hyvin ja käytännönläheisesti. Lainsäädäntöä ja oikeuskäytäntöä on seurattu kirjassa huhtikuun alkuun 2013 saakka.

Kollegani Antti Kondelin on jälleen lukenut käsikirjoituksen sekä esittänyt monia hyödyllisiä kommentteja. Kiitokset siitä Antille!

Helsingissä 12. päivänä huhtikuuta 2013

Mikko Nyysölä

SISÄLLYS

Esipuhe 6. uudistettuun painokseen	5
Esipuhe	6
1 Johdanto	13
1.1 Vuosilomalain tausta	13
1.2 Vuosilomalain rakenne	18
2 Vuosilomalain yleiset säännökset	21
2.1 Vuosilomalain soveltamisala	21
2.1.1 Työ- ja virkasuhteessa tehtävä työ	21
2.1.2 Soveltamisalan rajaukset	24
2.2 Säännösten pakottavuus	27
2.3 Keskeiset käsitteet	27
2.3.1 Lomanmääräytymisvuosi	28
2.3.2 Lomakausi	28
2.3.3 Arkipäivä	29
3 Vuosiloman pituus	30
3.1 Vuosiloman pituuteen vaikuttavat tekijät	30
3.2 Vuosiloman ansainta	31
3.2.1 Vuoden sääntö	31
3.2.2 Yhdenjaksoinen työsuhde	32
3.2.2.1 Siirtyminen toisen työnantajan palvelukseen ..	32
3.2.2.2 Konkurssi	35
3.2.2.3 Asevelvollisuus ja siviilipalvelus	35
3.2.2.4 Peräkkäiset määräaikaiset työ sopimukset	36
3.2.2.5 Liikkeen luovutus	37
3.3 Täysi lomanmääräytymiskausi	38
3.3.1 Kaksi ansaintasääntöä	38
3.3.1.1 14 päivän ansaintasääntö	40
3.3.1.1.1 Työssäolovaatimus	40
3.3.1.1.2 14 päivän säännön soveltamisala	41
3.3.1.2 35 tunnin ansaintasääntö	42
3.3.2 Työssäolon veroinen aika	43

3.3.2.1	Aika, jolta työnantajalla on lakiin perustuva palkanmaksuvelvollisuus	44
3.3.2.1.1	Vuosiloma ja itsenäisyyspäivä	45
3.3.2.1.2	Irtisanomisaika	46
3.3.2.1.3	Työnteon estyminen	47
3.3.2.2	Työajan tasaamismapaat	48
3.3.2.3	Vuosilomalain 7.2 §:ssä mainitut poissaolot	49
3.3.2.3.1	Perhevapaat	49
3.3.2.3.2	Sairauspoissaolo	51
3.3.2.3.3	Kuntoutus	53
3.3.2.3.4	Karanteeni	54
3.3.2.3.5	Opintovapaa ja koulutus	55
3.3.2.3.6	Lomautus ja työajan lyhentäminen	56
3.3.2.3.7	Reservin harjoitus ja täydennyspalvelus	59
3.3.2.3.8	Julkinen luottamustehtävä ja todistaminen	59
3.3.2.3.9	Poissaoloaika 35 tunnin säännön piirissä	60
3.3.2.4	Poissaoloperusteiden samanaikaisuus	61
3.4	Oikeus vuosilomaa täydentäviin lisävapaapäiviin	62
3.4.1	Lisävapaapäivien määrä	62
3.4.2	Lisävapaapäiviltä maksettava korvaus	65
3.5	Työntekijän oikeus vapaaseen	66
3.5.1	Vapaasäännösten piiriin kuuluvat työntekijät	66
3.5.2	Vapaan antaminen	68
4	 Vuosilomapalkka	70
4.1	Vuosilomapalkan tarkoitus	70
4.1.1	Yleissäännös vuosilomapalkasta	71
4.1.1.1	Sopiminen työehtosopimuksella	74
4.1.1.2	Työtulo	74
4.1.2	Luontoisedut vuosiloman aikana	74
4.1.3	Palkanlaskentasäännön valinta	75
4.2	Vuosilomapalkan laskentatavat	77
4.2.1	Viikko- tai kuukausipalkkaan perustuva vuosilomapalkka	77
4.2.1.1	Sovittu palkka ja sen suuruus	77
4.2.1.2	Huomioon otettavat lisät	81

4.2.1.3	Vuosilomapalkan jaksottaminen	87
4.2.2	Prosenttiperusteinen laskenta kuukausipalkkaisille	87
4.2.3	Keskipäiväpalkkaan perustuva vuosilomapalkka	88
4.2.3.1	Soveltamisala	88
4.2.3.2	Keskipäiväpalkan laskeminen	89
4.2.3.3	Tiivistetty ja lavennettu työviikko	94
4.2.3.4	Teollisuuden lomapalkkasopimus	95
4.2.4	Prosenttiperusteinen vuosilomapalkka	95
4.2.4.1	Prosenttisäännön soveltamisala	96
4.2.4.2	Vuosilomapalkan suuruus	96
4.2.4.3	Palkkapohjaan lisättävät erät	97
4.2.4.4	Laskennallisten erien suuruus	101
4.2.5	Palvelurahoihin perustuva vuosilomapalkka	103
4.3	Vuosilomapalkan laskenta muutostilanteissa	104
4.4	Vuosilomapalkan maksaminen	106
4.5	Lomarahaa	107
5	Lomakorvaus	109
5.1	Lomakorvaus työsuhteen aikana	110
5.2	Lomakorvaus työsuhteen päättyessä	112
5.2.1	Erytyistilanteet loman kertymisessä	112
5.2.1.1	Vajaat lomanmääräytymisvuodet	112
5.2.1.2	Kalenterikuukausien yhteen laskeminen	113
5.2.2	Lomakorvauksen suuruus	115
5.2.2.1	Kuukausipalkkaisen työntekijän lomakorvaus	115
5.2.2.2	Keskipäiväpalkkaan perustuva lomakorvaus	118
5.2.2.3	Prosenttiperusteinen lomakorvaus	119
5.2.2.4	Lomakorvaus lomaoikeuden puuttuessa	121
5.2.3	Luontoisedut lomakorvauksen yhteydessä	122
5.3	Sopimus vuosilomaetuksien siirtämisestä	123
5.4	Lomakorvauksen maksaminen	125
5.4.1	Lomakorvaus vapaan pitämisen yhteydessä	125
5.4.2	Lomakorvaus asepalveluksen yhteydessä	126
5.4.3	Lomakorvaus ja säästövapaa	127
5.5	Vuosilomakustannusten korvaaminen työnantajalle	127
5.5.1	Korvauksen määrä	128
5.5.2	Korvauksen hakeminen	128

6 Vuosiloman antaminen	129
6.1 Työnantajan määräys	130
6.1.1 Kesäloma ja talviloma	130
6.1.2 Loman jakaminen	131
6.1.3 Kausiluonteinen työ	132
6.2 Vuosiloman ajankohdasta sopiminen	134
6.2.1 Loman jakaminen sopimuksella	135
6.2.2 Vuosiloman sijoittaminen	135
6.2.3 Vuosiloma työsuhteen päättyessä	136
6.2.4 Loma työajan lyhennyksenä	137
6.3 Työntekijöiden kuuleminen	138
6.3.1 Yleiset periaatteet	138
6.3.2 Työntekijän mielipide loman ajankohdasta	139
6.3.3 Tasapuolisuusvelvoite	141
6.4 Vuosiloman ajankohdasta ilmoittaminen	141
6.4.1 Ilmoittamisen ajankohta	141
6.4.2 Ilmoituksen sitovuus	142
6.5 Vuosiloman sijoittaminen vapaajaksolle	143
6.5.1 Vuosiloman alkaminen vapaapäivänä	143
6.5.2 Lyhyet lomat	145
6.5.3 Äitiys- ja isyysvapaa	146
6.5.4 Osa-aikaeläke	147
6.5.5 Vuosiloma ja työtaistelu	148
6.6 Työkyvyttömyys ja vuosiloma	149
6.6.1 Työkyvyttömyys siirto-oikeuden perusteena	150
6.6.2 Siirto-oikeus ja omavastuu	151
6.6.3 Työntekijän pyyntö ja selvitys työkyvyttömyydestä	152
6.6.4 Siirretyn loman ajankohta	153
6.7 Vuosiloman säästäminen	153
6.7.1 Säästövapaan määrä	154
6.7.2 Säästövapaasta neuvottelemine	155
6.7.3 Ylityökorvausten yhdistäminen säästövapaaseen	156
6.7.4 Säästövapaan antaminen	156
6.7.5 Säästövapaan palkka	157
6.7.6 Säästövapaan korvaaminen lomakorvauksella	157

7 Erinäiset säännökset	158
7.1 Vuosiloma-asiakirjat	158
7.1.1 Vuosilomapalkkalaskelma	158
7.1.2 Vuosilomakirjanpito	158
7.2 Työehtosopimusten vaikutus vuosilomiin	160
7.2.1 Sopimisvapaus	162
7.2.1.1 Sopimisvapauden piiriin kuuluvat asiat	163
7.2.1.2 Poikkeamismahdollisuuksien soveltamisala ..	168
7.2.1.3 Työehtosopimusten osapuolet	168
7.2.2 Yleissitovan työehtosopimuksen laista poikkeavat määräykset	169
7.2.3 Laissa säädettyä pidempi vuosiloma	170
7.3 Valtion virkamiesten pidempi vuosiloma	170
7.4 Kanneaika	172
7.5 Nähtävänäpito	172
7.6 Työneuvoston lausunto	173
7.7 Lain valvonta ja rangaistussäännökset	174
7.7.1 Vuosilomalain valvonta	174
7.7.2 Rangaistussäännökset	174
7.8 Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset	176
 Vuosilomalaki 18.3.2005/162	177
Asiahakemisto	187

